

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Studijní opora k předmětu kombinované formy studia

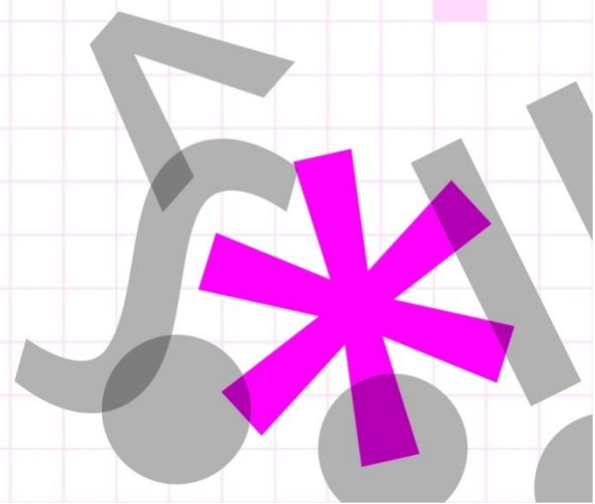
předmět

ZÁKLADY PSYCHICKÝCH PORUCH A PORUCH CHOVÁNÍ

obor

**Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci
v etopedických zařízeních**

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Vysvětlivky k používaným symbolům

ÚVOD KE STUDIU PŘEDMĚTU NEBO KONKRÉTNÍHO TÉMATU

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

prověřují, do jaké míry student text a problematiku pochopil, zapamatoval si podstatné a důležité informace

SHRNUTÍ

shrnutí tématu

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

vyzdvihuje důležité či nové termíny, nebo hlavní body, které by student při studiu tématu neměl opomenout

LITERATURA

použitá ve studijním materiálu, pro doplnění a rozšíření poznatků

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

student se zde dozví, jakým způsobem bude kurz ukončen (test, seminární práce, projekt, ústní zkouška apod.)

ÚVOD DO STUDIA PŘEDMĚTU (ANOTACE)

Předmět základy psychických poruch a poruch chování staví na bázi patopsychologie jakožto jedné ze základních psychologických nauk, která se věnuje studiu psychických jevů, tedy studiu lidského chování a prožívání, na hranici a za hranicí duševní normy a patologie, a dále studiu reakcí v podmínkách vymykajících se běžné normě, jako jsou situace vyvolávající dlouhodobý nebo extrémní stres a další zátěžové situace.

CÍLE PŘEDMĚTU

Cílem předmětu je seznámit studující se základními pojmy z oblasti psychických poruch a poruch chování v kontextu patopsychologie a psychickými jevy na hranici normy a patologie, s reakcemi na podmínky vymykající se normě.

Poukázat na souvislosti s poznatky základních psychologických nauk, jako jsou obecná a vývojová psychologie, psychologie osobnosti a sociální psychologie, psychopatologie.

Zvláštní zřetel k základu psychických poruch a jejich vztahu k oblasti chování.

OSNOVA PŘEDMĚTU:

1. Téma č. 1: Předmět studia psychologie, prožívání a chování
2. Téma č. 2: Patopsychologie, základní pojmy
3. Téma č. 3: Problematika normy a normality v psychologii, vývoj názorů
4. Téma č. 4: Základní metody studia prožívání a chování jedince, anamnéza, pozorování a rozhovor, psychodiagnostické testové metody
5. Téma č. 5: Vědomí ve smyslu fyziologickém a psychologickém, poruchy vědomí, pojetí nevědomí
6. Téma č. 6: Paměťové schopnosti, organizace paměti, poruchy paměti z hlediska psychologie – zapomínání, roztržitost, bloky, záměna, sugesce, zkreslení
7. Téma č. 7: Diagnostika úrovně rozumových schopností podle Jeana Piageta, poruchy intelektu
8. Téma č. 8: Agrese, agresivní chování, typologie, příčiny, domácí násilí, davová agrese
9. Téma č. 9: Poruchy osobnosti, etiologie, klasifikace
10. Téma č. 10: Negativní emoce, úzkost, panika, fobie, poruchy nálad
11. Téma č. 11: Psychologie pozitivních emocí, spokojenost, štěstí
12. Téma č. 12: Návyk a závislost obecně, vývoj a vznik návyku a závislosti
13. Téma č. 13: Stres a stresory, odolnost a zvládnání stresu, akutní reakce na extrémní stres, posttraumatická stresová porucha, posttraumatický rozvoj, fáze vyrovnávání se s nepříznivými skutečnostmi, syndrom vyhoření
14. Psychosomatické poruchy, psychologické teorie psychosomatických poruch

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

ZÁKLADNÍ LITERATURA

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. 872 s. ISBN 80-7367-414-9

DOPORUČENÁ LITERATURA

KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 280 s. ISBN 978-80-7367-568-4

KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie nemoci*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. 200 s. ISBN 80-247-0179-0

PRAŠKO, J. *Poruchy osobnosti*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009, 360 s. ISBN 978-80-7367-558-5

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

Předmět bude ukončen zápočtem, pro jehož získání je třeba, vedle minimálně padesátiprocentní účasti na přímé výuce, předložit zápočtovou práci v rozsahu minimálně 5 stran běžného formátu, kterou student vypracuje na základě četby odborné publikace na téma emocí, stresu, nebo psychosomatických poruch.

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Vymezení psychologie jako vědy o psychické regulaci chování a psychických jevů jako projevů činnosti mozku, které lze objektivně zkoumat. Student by měl dokázat odlišit vědeckou psychologii od dnes módních duchovnědných disciplin, které používají psychologickou terminologii, ale mají s vědou málo společného.

Způsob výuky: Téma je přednášeno celé v rámci výuky.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Objektivní a subjektivní stránka psychických jevů
- Vznik psychologie jako vědy založené na experimentální verifikaci hypotéz

Klíčová slova:

Chování, prožívání, introspekce, observace, psychické reakce, psychické stavy, psychické procesy, hypotéza, spekulace

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Seznámit se s historií zkoumání duševních jevů a vývojem pohledů na předmět psychologie.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. PLHÁKOVÁ, A. Dějiny psychologie. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 328 s. ISBN 80-247-0871-X

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jaký je obsah pojmů chování a prožívání v psychologii?
2. Jaký je vztah mezi chováním a prožíváním?
3. Jak jsou definovány psychické reakce, stavy a procesy?
4. Kdy vznikla psychologie jako věda a kdo je považován za jejího zakladatele?
5. Jaký je rozdíl mezi hypotézou a spekulací?

Prostor pro odpovědi:

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Vymezení pojmu patopsychologie jako nauky věnující se studiu prožívání a chování na a za hranicí normy a patologie a v podmínkách vymykajících se normě. Odlíšení od psychopatologie a seznámení se základními pojmy.

Způsob výuky: Téma je přednášeno v rámci výuky a studenti si doplní a prohloubí znalosti studiem příslušné literatury.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Patopsychologie a psychopatologie
- Pojmy zdraví a nemoci
- Základní klasifikace duševních poruch
- Etiopatogeneze duševních poruch

Klíčová slova:

Patopsychologie, psychopatologie, symptom, syndrom, nozologická jednotka, poruchy, odchylky, nemoci, abnormní reakce, etiopatogeneze, nozognozie

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Základní přehled o předmětu studia patopsychologie a orientace v základních pojmech.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. 872 s. ISBN 80-7367-414-9

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jak se liší předmět studia patopsychologie a psychopatologie?
2. Jaké základní pojmy jsou používány při popisu poruch?
3. Jak jsou definovány a jak se liší duševní odchylky, nemoci a abnormní reakce?
4. Jaké jsou rozdíly mezi tradiční klasifikací duševních poruch (Kraepelin a Bleuler) a DSMIII?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 3:

PROBLEMATIKA NORMY A NORMALITY

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámení se základními kritérii normality, která jsou používána v psychologii, a s jejich omezeními a s vývojem názorů na duševní normu v historii.

Způsob výuky: Téma je přednášeno v rámci výuky.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Statistická norma
- Funkční norma
- Sociokulturní norma
- Individuální norma a praemorbidní osobnost
- Démonologické pojetí duševních poruch
- Hippokratovské pojetí poruch
- Mechanicko materialistické pojetí poruch
- Dynamické pojetí duševních poruch
- Revoluce v psychiatrii – Pinel, psychoanalýza, neuroleptika

Klíčová slova:

Norma, normalita, střední hodnota, směrodatná odchylka, funkce, sociální norma, exogenní, endogenní, patoplastický, organický, psychogenní

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Aplikace probraných kritérií na některé jevy na hranici normy a patologie

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. 872 s. ISBN 80-7367-414-9

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jaká jsou omezení statistické normy?
2. Na které duševní jevy lze aplikovat kritéria funkční normy?
3. Jak je determinováno sociokulturní kritérium normality?
4. Jak se měnilo pojetí duševní normy a poruchy v historii a jak toto ovlivnilo tzv. „revoluce“ v psychiatrii?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 4:

METODY STUDIA CHOVÁNÍ A PROŽÍVÁNÍ

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámení se základními metodami poznávání jedince, jako jsou analýza anamnézy, pozorování, rozhovor a psychodiagnostické testy.

Způsob výuky: Téma je přednášeno v rámci výuky.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Zásady snímání a hodnocení anamnestických dat
- Struktura anamnézy
- Neverbální projevy

- Obsahová a vztahová rovina komunikace
- Principy psychometrických metod
- Projektivní metody
- Chyby interpersonální percepce

Klíčová slova:

Autoanamnéza, objektivní anamnéza, neverbální projevy, komunikace, psychometrie, standardizace, reliabilita, validita, projekce, halo efekt, efekt primárnosti

SHRnutí A TÉMATA KE STUDIU

Uvědomění si především významu a nezastupitelnosti analýzy anamnézy a základní osvojení poznatků, jak vést rozhovor a hodnotit neverbální projevy jedince.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. HANUŠ, H. Obecná psychiatrie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. 182 s. ISBN 80-7184-382-2

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Co vypovídá o jedinci jeho anamnéza?
2. Co je nejvíce validním zdrojem poznání jedince – jeho anamnéze, pozorování, jím sdělené informace, nebo výsledky psychodiagnostických testů?
3. S kterým z kritérií normality „pracují“ psychometrické testy?
4. V čem spočívá podstata projekce?
5. Jakým chybám je třeba se při hodnocení druhé osoby vyhnout?

Prostor pro odpovědi:

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámení s pojetím vědomí ve smyslu fyziologickém a psychologickém, poruchami vědomí, projevy nevědomé činnosti a pojetími nevědomí.

Způsob výuky: Téma je přednášeno v rámci výuky, poruchy vědomí si nastudují studenti sami z příslušné literatury.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Vědomí ve smyslu fyziologickém
- Vědomí ve smyslu psychologickém
- Kvantitativní poruchy vědomí
- Kvalitativní poruchy vědomí
- Projevy nevědomé duševní činnosti
- Tradiční psychoanalytické pojetí nevědomí
- Novější pojetí nevědomí školy v Palo Alto

Klíčová slova:

Vigilita, orientace, somnolence, sopor, kóma, delirium, amence, obnubilace, předvědomí, nevědomí, vytěsnění, neuróza, intuice, subliminální podněty, hypermnézie, ego-defenzivní mechanismy, posthypnotická sugesce, hypermnézie

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Pochopení podstaty vědomé a nevědomé duševní činnosti a role nevědomí při vzniku duševních a psychosomatických poruch, osvojení znalostí potřebných k identifikaci kvantitativních a kvalitativních poruch vědomí.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. 872 s. ISBN 80-7367-414-9

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jak rozpoznáme úroveň vigility vědomí?
2. Jak zjišťujeme, zda je jedinec správně orientován a jakými kvalitami?
3. S kterými projevy nevědomé duševní činnosti se lze setkat?
4. Které jsou a jak se liší kvantitativní poruchy vědomí?
5. Které jsou a jak se liší kvalitativní poruchy vědomí?
6. Jaké jsou rozdíly mezi tradičním a novějším chápáním nevědomí?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 6:

PAMĚŤOVÉ SCHOPNOSTI

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Seznámení se strukturou a fungováním paměti a s psychologickou podstatou poruch paměťových schopností.

Způsob výuky: Téma je přednášeno v rámci výuky, další znalosti si studenti doplní studiem příslušné literatury.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Sémantické systémy mozkové, organizace paměti
- Biologický význam paměti a její fungování
- Úloha emocí a duševní aktivity, mnemotechnika
- Zákonitosti zapomínání
- Roztržitost a poruchy pozornosti
- Paměťové bloky a vytěsnění
- Falešné a zkreslené obsahy paměti
- Patologická selhání paměti

Klíčová slova:

Vštípivost, úchovnost, výbavnost, hypomnézie, hypermnézie, sémantická a epizodická paměť, mnemotechnika, metoda loci, zapomínání, roztržitost, blok, sugesce, záměna, zkreslení, amnézie, konfabulace, pseudologia phantastica

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Principy fungování paměti a jak se tyto projevují v učení, mnemotechnice a v psychologické podstatě poruch paměti a ve vztahu k psychopatologickým poruchám.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. SCHACTER, D. Sedm hříchů paměti. 1. vyd. Praha: Paseka, 2003. 272 s. ISBN 80-7185-555-3

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jak je v mozku organizován systém „paměťových stop“.
2. Které faktory mají vliv na to, že je informace do paměti uložena?
3. Jaké typy paměti lze rozlišit?
4. Se kterými poruchami zapamatování se můžeme setkat v běžném životě?
5. Která selhání paměti vypovídají již o patologii?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 7:

ROZUMOVÉ SCHOPNOSTI

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámení s teorií vývoje rozumových schopností podle Jeana Piageta a jejím využitím při hodnocení úrovně intelektu a jeho poruch u dospělých osob.

Způsob výuky: Téma je přednášeno celé v rámci výuky. Studenti mohou doplnit vlastním studiem Piagetových prací. Klinické poruchy intelektu si nastudují z příslušné literatury sami.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Intelligence a intelekt
- Teoretické modely intelligence
- Psychometrické měření intelligence
- Piagetova teorie vývoje intelektu

- Poruchy intelektu
- Orientační klinické vyšetření mentálních schopností

Klíčová slova:

Intelligence, intelekt, mentální věk, inteligenční kvocient, deviační inteligenční kvocient, faktorová analýza, akomodace a asimilace, senzomotorická úroveň myšlení, semiotická funkce, názorné předoperační myšlení, grupování, konkrétní operace, formální operace, hypoteticko deduktivní usuzování, mentální retardace, demence

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Uplatnění Piagetovy teorie při analýze a pochopení intelektových operací a poruch intelektových schopností.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. PIAGET, J. Psychologie inteligence. 2. vyd. Praha: Portál, 1999. 164 s. ISBN 80-7178-309-9

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jaký je rozdíl mezi pojmy inteligence a intelekt?
2. Jaké znáte teoretické modely inteligence?
3. Jaké jsou hlavní principy měření rozumových schopností pomocí testů IQ?
4. Charakterizujte jednotlivé úrovně vývoje rozumových schopností podle Piageta?
5. Podle kterých projevů dokážete tyto úrovně identifikovat?
6. Jak korespondují projevy klinických poruch intelektu s těmito úrovněmi?

Prostor pro odpovědi:

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámení s příčinami, typy a projevy lidské agrese jako jednoho z lidských projevů často na hranici normy a patologie.

Způsob výuky: Téma přednášeno v rámci výuky. Studenti doplní vlastním studiem.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Biologická podstata agrese
- Klasifikace agrese podle příčiny
- Klasifikace agrese podle stupně závažnosti
- Hlediska hodnocení patologičnosti agrese
- Domácí násilí a syndrom týrané ženy
- Davová agrese a její sociálně psychologické mechanismy

Klíčová slova:

Frustrační agrese, instrumentální a., patologická a., ideatorní a., verbální a., fyzická a., autoagrese, heteroagrese, přesunutá agrese, domácí násilí, syndrom týrané ženy, davová agrese

SHRnutí A TÉMATA KE STUDIU

Projevy tzv. „normální“ a patologické agrese v různých oblastech lidského chování.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. SPURNÝ, J. Psychologie násilí. 1. vyd. Praha: Eurounion, 1996. 132 s. ISBN 80-85858-30-4
2. De BECKER, G. Dar strachu. 1. vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 1998. 366 s. ISBN 80-7218-143-2

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jaký praktický význam má rozlišení stupně a typu agrese?
2. Jak lze identifikovat patologickou agresi od nepatologické?
3. Které faktory predikují agresivní chování?
4. Jaké jsou projevy syndromu týrané ženy?
5. Které projevy predikují pravděpodobnost rizika násilí v partnerském vztahu?
6. Které sociálně psychologické teorie vysvětlují davovou agresi?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 9:

PORUCHY OSOBNOSTI

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámení s příčinami těchto poruch osobnosti, chováním a prožíváním jedinců postižených poruchou osobnosti, klasifikací a identifikací těchto poruch.

Způsob výuky: Téma je celé přednášeno v rámci výuky. Studenti si prohloubí znalosti studiem příslušné literatury.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Poruchy osobnosti a příbuzné pojmy
- Etiologie poruch osobnosti, vrozené dispozice, citová deprivace
- Klasifikace abnormních osobností podle DSM III a T. Millona
- Psychologická charakteristika poruch osobnosti, jimiž trpí nejvíce sociální okolí.

Klíčová slova:

Psychopatie, akcentovaná o., abnormní o., deprivant, narcistická p.o., asociální p.o., paranoidní p.o., histrionská p.o., pasivně agresivní p.o., kompulzivní p.o., hraniční por.os.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Poruchy osobnosti jsou více psychologickým a sociálním problémem než problémem medicínským.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. PRAŠKO, J. Poruchy osobnosti. 2. vyd. Praha: Portál, 2009, 360 s. ISBN 978-80-7367-558-5
2. KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J. Vzpouora deprivantů – Nestvůry, nástroje, obrana. 2. vyd. Praha: Galén, 2006. 327 s. ISBN 80-7262-410-5
3. Patopsychologie osobnosti. Pražská vysoká škola psychosociálních studií. Přístup z: <http://www.pvsps.cz/spmgr-materialy.htm>

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jaké jsou rozdíly mezi pojmy akcentovaný, abnormní a psychopatický?
2. Co vypovídají Goddardova studie Kallikaků a Lombrosova teorie rozeného zločince?
3. Které zvláštnosti chování a prožívání jsou všem kategoriím poruch osobnosti společné?
4. Kterými kategoriemi poruch osobnosti trpí především sami postižení?
5. Kterými kategoriemi poruch osobnosti trpí především sociální okolí postižených?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 10:

ÚZKOST, PANIKA, FOBIE, PORUCHY NÁLAD

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámení s negativními emocemi, reakcemi a stavy a s jejich vlivem na chování a prožívání lidí a jejich zdravotní stav.

Způsob výuky: Téma je přednášeno v rámci výuky. Studenti si prohloubí znalosti studiem příslušné literatury.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Biologický význam emocí a „chemická“ povaha emočních reakcí
- Význam strachu pro přežití
- Přirozené a naučené emoce
- Charakter úzkosti, paniky
- Fobie, obsese, anankasmy, kompulze
- Poruchy nálad ve smyslu depresivních nálad
- Poruchy nálad ve smyslu manické nálady
- Vliv emocí na fungování organismu, vztah mezi prožitky a fyziologickými reakcemi

Klíčová slova:

Strach, úzkost, panika, fobie, obsese, anankasmy, kompulze, deprese, manická nálada, ambivalence, katatymní vnímání.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Zásadní role emocí v našem životě, jejich vliv na chování a prožívání je významnější, než si připouštíme a jejich výchytky mimo obecnou normu ovlivňují naše zdraví.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. 827 s. ISBN – 80-7367-414-91

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Vysvětlete chemickou podstatu emočních reakcí.
2. Jaký je rozdíl mezi účelným strachem a chorobnou úzkostí?
3. V čem je podstata panické reakce?
4. Jak souvisejí nutkavé projevy v prožívání a v chování s úzkostí?
5. Jaké jsou průběh a projevy poruch nálady?

Prostor pro odpovědi:

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámení s povahou pozitivních emocí a jejich vlivem na zdravotní stav, chování a prožívání jedince a s podmínkami vzniku pozitivních emočních stavů.

Způsob výuky: Téma je celé přednášeno v rámci výuky. Studenti si dále doplní znalosti studiem příslušné literatury.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Role pozitivních emocí v životě jedince a jejich vliv na organismus
- Emoce spojené s pozitivním očekáváním
- Prožívání v mezních situacích, potřeba smyslu
- Pozitivní emoce spojené s uspokojováním biologických a smyslových potřeb
- Rizika návyku a závislosti
- Pozitivní emoce spojené s hodnocením - životní spokojenost
- Prožitky štěstí - flow fenomén

Klíčová slova:

Smysl, existenciální frustrace, návyk, závislost, životní spokojenost, flow fenomén, autotelické činnosti, mezní situace

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Lidé věnují více energie vyhýbání se negativním emocím než úsilí o pozitivní emoce. Emoce jsou determinovány víc aktivitou jedince než vnějšími podmínkami života.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. KŘIVOHLAVÝ, J. Pozitivní psychologie. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 196 s. ISBN 80-7178-835-X

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Vysvětlíte vztah mezi pozitivním očekáváním, smyslem a existenciální frustrací.
2. Jaká jsou omezení a rizika pozitivních prožitků získaných uspokojováním smyslových potřeb?
3. Jak se podílejí procesy hodnocení na životní spokojenosti?
4. Které faktory hrají nejvýznamnější roli při utváření životní spokojenosti?
5. Uvedte, za jakých podmínek vzniká stav nazývaný flow stav.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 12:

VÝVOJ ZÁVISLOSTI

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámení s obecnými zákonitostmi vývoje návyku a závislosti podle Jellineka, abstinenčními potížemi a některými novými závislostmi.

Způsob výuky: Téma je celé přednášeno v rámci výuky.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Zákonitosti uspokojování potřeb a jejich přesycení
- Vzrůst tolerance a návyk
- Vznik závislosti a její definice
- Potíže spojené se závislostí
- Některé relativně nové závislosti

Klíčová slova:

Růst tolerance, návyk, závislost, abstinenční příznaky, debaklový stav, afluence, workoholismus

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Riziko vzniku závislostí se netýká pouze návykových látek, ale závislost je možné nadměrnou konzumací požitků vytvořit na řadu dalších objektů a činností.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. JANÍK, A., DUŠEK, K. Drogy a společnost. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1990, 324 s. ISBN 80-201-0087-3

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jak vniká návyk a jak se projevuje?
2. Jak vzniká závislost a jak se projevuje?
3. Co to je abstinenční syndrom a jak se projevuje debaklové stadium závislosti?
4. Co to je afluenza?
5. Co mají společného nutkavé jevy a závislosti?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 13:

STRES A STRESORY

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámit s podstatou stresové reakce, s významem stresu pro vývoj druhu i jedince, s kategoriemi stresorů a účinky i dlouhodobými důsledky chronického či extrémního stresu.

Způsob výuky: Téma je přednášeno v rámci výuky. Studenti ale musí doplnit znalosti i samostatným studiem. K tématu je dost dostupné literatury.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Teorie stresu, jeho biologický význam
- Vliv stresu na chování, prožívání a fyziologické funkce jedince
- Subjektivní a individuální prožívání stresu
- Nezdolnost podle Antonovského

- Akutní reakce na extrémní stres
- Posttraumatická stresová porucha
- Posttraumatický vývoj
- Fáze vyrovnávání se s nepříznivými skutečnostmi podle Kübler-Rossově
- Syndrom vyhoření jako důsledek chronického stresu

Klíčová slova:

Stres a stresory, eustres, distres, generální adaptační syndrom, hardiness, nezdolnost, coping, patický afekt, anxiózní raptus, afektivní ztlum, afektivní stupor, konverzní reakce, PTSD, syndrom vyhoření

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Stresová reakce, která je biologicky účelná, může vést k poruše, pokud svou délkou trvání nebo intenzitou překročí individuální mez adaptačních schopností organismu.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. KŘIVOHLAVÝ, J. Psychologie zdraví. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 280 s. ISBN 978-80-7367-568-4
2. KŘIVOHLAVÝ, J. Psychologie nemoci. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. 200 s. ISBN 80-247-0179-0

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. V čem spočívá biologický význam stresu?
2. Na čem závisí individuální odolnost jedince vůči stresu?
3. Za jakých okolností je stres pro organismus škodlivý?
4. Jaké jsou účinky distresu na organismus?
5. Jaké jsou akutní psychické reakce na extrémní stres?
6. Jaké jsou chronické důsledky extrémního stresu?
7. Jak zpracovává jedinec v čase extrémně nepříznivé skutečnosti?
8. Jaké jsou důsledky chronického pracovního stresu?

Prostor pro odpovědi:

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Seznámit s psychologickým výkladem psychosomatických nemocí, s psychologickým významem jejich symptomů, s vlivem stresu a dalších psychických faktorů na organismus a tělesné zdraví, vznik a průběh poruch.

Způsob výuky: Téma je přednášeno v rámci výuky. Studenti ale musí doplnit znalosti i samostatným studiem. K tématu je dost dostupné literatury.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Role prožívání a chování v patogenezi poruch fyzického zdraví
- Hlavní systémy organismu, jejichž funkce jsou nejméně ovlivňovány psychickými faktory
- Psychologické teorie odvozující typ osobnosti z reaktivity vegetativní nervové soustavy
- Teorie specifických emočních konfliktů
- Teorie specifických typů osobnosti a chování
- Alexitymie
- Teorie slabého místa
- Psychoneuroimunologie
- Možnosti ovlivnění tělesného zdraví psychologickými prostředky

Klíčová slova:

Psychogenní, patoplastický, sympatotonie, vagotonie, emoční konflikty, A typ chování, alexitymie, locus minoris resistance, imunosuprese

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Odlišování duševního a tělesného zdraví má spíše jen didaktický význam, neodpovídá skutečnosti. Faktory, které negativně ovlivňují duševní zdraví, mají negativní vliv i na tělesné zdraví.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. KŘIVOHLAVÝ, J. Psychologie zdraví. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 280 s. ISBN 978-80-7367-568-4
2. KŘIVOHLAVÝ, J. Psychologie nemoci. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. 200 s. ISBN 80-247-0179-0

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. V jaké míře mohou psychické faktory ovlivňovat somatické zdraví?
2. Jaké emoční reakce se předpokládá, že jsou typické pro lidi s převahou reakcí parasymptiku?
3. Jak vysvětluje somatické symptomy F. Alexander?
4. Popište A typ chování a jeho souvislost s kardiovaskulárními onemocněními.
5. Co to je alexitymie a jak souvisí se somatickými poruchami?
6. Jaké jsou možnosti pozitivního ovlivnění imunitního systému pomocí psychologických prostředků

Prostor pro odpovědi:

POŽADAVKY K ABSOLVOVÁNÍ PŘEDMĚTU – PRO UDĚLENÍ ZÁPOČTU

Předmět bude uzavřen udělením zápočtu. Termín zápočtu bude na konci poslední přednášky ze základů psychických poruch a poruch chování na konci semestru, náhradní po dohodě s vyučujícím. Podmínkou udělení zápočtu je minimálně padesátiprocentní účast na přednáškách ze základů psychických poruch a poruch chování a odevzdání zápočtové práce. Je požadováno prostudování studentem zvolené publikace na téma emoce, nebo stres, nebo psychosomatické poruchy a písemné zpracování takto prostudovaného tématu v rozsahu minimálně pěti stran textu běžného formátu.

